

שרוצה לקחתה לאשה עתה]. אך שמא לדעת הרא"ש אין מועיל אלא משום שריצויו לאדם מסוים נחשב כאילו מינהו בפירוש, אבל אדם אחר שמקדשה על סמך שידוע רצונו — זה לא שמענו. (וע"ע להלן נט.). ואפשר שלא אמר הרא"ש אלא בשדכן או בקרובו, לא באדם אחר (ע' חזו"א אה"ע מט, ט). יש מי שציידד לומר שכששולח שליח לקדש לו אשה, ומסיבה כלשהי אי אפשר לו לקדשה או כגון ששינה משליחותו [גם בדבר שאין בו קפידא], שוב אין יכול לקדש לו מדין זכיה, כי גילה בדעתו לקדושין מתורת שליחות. (ע' אחיעזר ח"א כה, יז).

ה. יש מפרשים דברי הגמרא 'ארצויה קמיה' — שהאב הרצה דברים לפני הבן שרוצה לקדשה לו, ושתק הבן, והלך האב וקידשה — הרי זו מקודשת, שמחמת בושה מאביו שתק, והרי זה כעשאו שליח בפירוש לקדש. (הר"מ"ה). ומבואר בשלחן ערוך (לה"ה) שמקודשת מודאי. ואולם האחרונים השיגו ונקטו שאינה מקודשת אלא מספק. (ע"ש בנו"כ).

דף מו

- פ.ט. א. קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה, האם יכולה לחזור ממעשיה ולעכב הקדושין?
 ב. המפותה שלא רצתה להנשא למפתה, האם יש לה קנס האמור בתורה?
 ג. המפתה שפיתה לשם אישות, האם יש ממש בקידושין אלו?
 א. קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה — אמר רב: בין היא בין אביה יכולים לעכב. ורב אסי אמר: אביה ולא היא.
- לפרש"י מדובר כשמעכבת קודם שנתרצה האב, אבל לאחר מכן כבר היא מקודשת ושוב אין יכולה לבטל הקדושין. והתוס' כתבו לפרש אפילו לאחר שנתרצה, כי אומדים דעתו שלא היה מתרצה אילו ידע שתעכב, והרי אין זו זכות בשבילו אלא חובה.
- ב. המפותה שמיאנה מלהנשא למפתה — יש לה קנס (אם מאן ימאן אביה...).
- א. לדברי התוס', אפילו כאשר אביה מתרצה להשיאה למפתה והרי היא נישאת לו בעל כרחיה [או אף אם פיתה לשם אישות ונתרצה האב, והריהי מקודשת לו. עפ"י יש מפרשים]. וכן נקט תורי"ד] — חייב לשלם קנס אם היא ממאנת.
- ואולם הרמב"ן הניח בסברה פשוטה שאם היא נישאת לו — פטור מלשלם, אלא מדובר כגון שהאב בשעת עמידתו בדין לא מיאן, ואחר כך כשרואה שהבת ממאנת, אין האב רוצה לקדשה בעל כרחיה וחוזר ותובע קנס, והשמיענו הכתוב שאעפ"י שאינו חייב לשלם מצד מיאון האב, שהרי נפטר ממנו כשנתרצה בשעת העמדה בדין, משלם מחמת מיאונה. או אפשר שמדובר כשמת האב ולא מיאן ורק היא ממאנת.
- ב. במקרה הפוך, כאשר אביה ממאן ליתנה לו, ואחר כך מת האב או שבגרה ונישאה לו מדעתו — חייב המפתה ליתן קנס (הפלאה — כתובות לט. ובקובץ שעורים שם כתב שהוא הדין אם בשעת העמדה בדין מיאן האב ונתחייב המפתה קנס, גם אם אחר כך נתרצה האב ונשאה — אינו נפטר).
- ג. פיתה לשם אישות — משמע ממהלך הסוגיא שהדבר תלוי במחלוקת רב ורב אסי האם יכלה לעכב. והאב ודאי יכול לעכב.

- א. נראה שבסתם אין חוששים שמא נתרצה האב, אפילו לרב ושמואל, שהרי לא גרע מקידש בשוק שאמרו לעיל שודאי לא נתרצה. ועוד, הרי לא שידך.
- ב. בנערה, לדברי ריש לקיש לחכמים (מג:): יש לה יד לקדש עצמה, ונראה שאף כאן אין האב יכול לעכב. וכן מפורש בתורי"ד.

צ. קדושין שלא חלו — מה דין המעות, מתנה או פקדון?

נחלקו אמוראים אודות המקדש אחותו; רב אמר: מעות חוזרים — אדם יודע שאין קידושין תופסים באחותו וגמר ונתן לשום פקדון. ומשום כך לא פירש לה זאת — כי סבר לא תקבל. ושמואל אמר: מעות מתנה — אדם יודע... וגמר ונתן לשם מתנה, ולא פירש לה מתנה כדי שלא תתבייש.

א. לפירוש התוס' יש נידון נוסף בגמרא, שאינו שייך למחלוקת הנזכרת; המקדש אשה בכמה פרוטות שנותגן לה בזו אחר זו, וטרם נגמרו הקדושין חזר בו — האם הפרוטות הראשונות מתנה או פקדון. [ומלבד השאלה אם צריכה להחזירן לו, מבואר בגמרא נפקותא אחרת; כאשר לא חזר בו מהקדושין, ובינתים הוציאה האשה את הראשונות — אם מעות חוזרים, הרי משהוציאתן הן מלוה ואין יכול לקדש בהן, ואם מעות אינן חוזרים, אין זה מלוה וגם לא מתנה — שהרי נמסרו לה לשם קדושין, ומתקדשת בהן אעפ"י שאינן בעולם בשעת חלות הקדושין]. והוכיח רבא מדברי רבי אמי שסובר מעות חוזרים. [ויש לומר שרב ושמואל סוברים מעות מתנה. (כן פירשו בתוס'). ויש לומר שבעיקר הדין רב ושמואל מודים, רק לא משמע להם לשון המשנה להעמיד בתמרה אחרונה דוקא. ערשב"א]. מפירוש רש"י משמע שהכל נידון אחד הוא. ופירש הרמב"ן על דרך פרש"י, שהשאלה היא האם יש רשות לאשה להוציא את מעות הקדושין כאשר לא חלו הקדושין, והוא הדין כל זמן שלא נגמרו הקדושין, או שמא אין לה רשות להוציאן [הלכך אם הוציאה נעשו 'מלוה' ואינה מקודשת בהן].

ב. נראה שלדעת האומר מעות חוזרים, אפילו אמר שלמתנה נתכוין — הרי אלו דברים שבלב ואינם דברים. וכן לשמואל, אפילו נתכוין לפקדון — הרי אלו דברים שבלב. (חזון איש).

- ג. כתב בתורי"ד להוכיח מדברי הגמרא [שהשוו נידון דין למקדש אחותו, וכפרש"י] שמחלוקת רב ושמואל אמורה אף בשאר מקומות שלא חלו הקדושין, ולא במקדש אחותו בלבד. ואולם התוס' נקטו שמחלוקתם רק בכגון מקדש אחותו. (וע"ע ברמב"ן נ:).
- ד. המקדש את האשה לאחר שלשים וחזר בו תוך שלשים — אינה חייבת להחזיר הכסף. (עפ"י ר"ן רפ"ג. וכן דעת התוס' בסוגיא. וע' בבאור טעמם באבני נזר אה"ע קלב).

צא. מה הדין במקרים הבאים?

- א. המפריש חלתו קמה ונתנה לכהן.
- ב. הפריש תרומה מעציץ נקוב על שאינו נקוב.
- ג. הפריש משאינו נקוב על הנקוב.
- ד. תרם קישות ונמצאת מרה, אבטיח ונמצא סרוח.

א. המפריש חלתו קמה — אינה חלה (עריסתיכם. ערמב"ן), וגול היא ביד כהן אם אינו מחזירה. ומבואר בגמרא שלכך הכהן צריך להחזירה [והלא אדם יודע שאין מפרישים חלה קמת, ומסתמא גמר ונתן לכהן לשם מתנה] — כי אם לא יתחייב להחזיר, עלולה לצאת מכך תקלה לכהן או לבעלים בסברם שזו חלה [מאחר והכהן סבר וקיבל ומחל על טירחת הגיבול], ושמא יצרפנה הכהן עם עיסה שאין בה שיעור חיוב ויסבור שאין צריך להפריש. או הבעלים יאכל את שאר הקמה בסברו שהוא מתוקן, והרי הוא טבל.

א. הרמב"ן צדד לומר שלפי האמת הרי זו חלה בטעות, וגול ביד כהן מן הדין.
 ב. הפריש קמה ואמר כשתעשה עיסה יחול שם 'חלה' — דבריו קיימים. (עפ"י יו"ד שכז).

ב. הפריש מן הנקוב על שאינו נקוב, מצד הדין אין תרומתו תרומה, שהרי הפריש מן החיוב על הפטור, אבל הכהן אינו חייב להחזירה (והבעלים אינם צריכים להפריש שוב על הגדל בשאינו נקוב, כי כיון שהגדל שם אינו חייב בתרומות ומעשרות אלא מדרבנן, הם אמרו שאין צריך תיקון אחר. תוס'. ומשמע מלשונם שהוא דין מיוחד שתקנו חכמים. ולכאורה היה נראה שכלפי חיוב דרבנן הלא הפריש מן החיוב על החיוב. וכ"מ בתור"ד), ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשר ממקום אחר (כי בעצם זהו טבל, כאמור).
 [וכאן אעפ"י שאין אנו מצריכים את הכהן להחזירה, אין חשש תקלה כדלעיל — כי בהפרשה כגון זו מכילי זה על כלי אחר, ישמע לנו כשנצרכו להפריש, משא"כ לעיל כשהפריש על קמה שבאותו כלי].

ג. משאינו נקוב על הנקוב — תרומה (כלומר לענין זה שאין הכהן צריך להחזירה. אבל מדין תורה אינו כלום) ויחזור ויתרום על הנקוב, שהרי הפריש מן הפטור על החיוב.

ד. התורם קישות ונמצאת מרה, אבטיה ונמצא סרוח — תרומה, ויחזור ויתרום. בזה מדין תורה חלה התרומה אעפ"י שעבר על שהפריש מן הרע על היפה, [הלכך אין כאן חשש תקלה גם אם לא ישמע לנו לחזור ולתרום].

דפים מו — מז

צב. מי שנתן לאשה כמה פירות וכד' בזה אחר זה — מה הדין במקרים הבאים?

א. אמר לה 'התקדשי לי בתמרה זו. התקדשי לי בזו...';

ב. אמר לה: 'התקדשי לי בזו ובזו...';

ג. 'התקדשי לי באלו';

— מה הדין כשהיתה מנחת את התמרות או שהיתה אוכלת ראשונה ראשונה?

א. 'התקדשי לי בתמרה זו. התקדשי לי בזו...'; אם יש באחת מהן שוה פרוטה — מקודשת, ואם לאו — אינה מקודשת (ויש לחוש לקדושין, שמא שוה פרוטה במדי, כדלעיל יב; רמב"ם אישות ה). ואין חילוק אם אכלה ראשונה ראשונה או מנחתן, כי כל תמרה ותמרה עשאה לקידושין בפני עצמן.
 [הוא הדין אם אמר לה 'התקדשי לי בזו או בזו או בזו...'. כן מבואר בגמרא לענין המקדש באלון ברמון ובאגוז].

ב. 'התקדשי לי בזו ובזו...'. — לסתם מתניתין, דנים שקידשה בכולן יחד, ולכן אם יש שוה פרוטה בין

כולן — מקודשת, ואם לאו — אינה מקודשת. ודוקא במנחתן אבל אכלה ראשונה ראשונה מיד, והרי בשעת גמר דיבורו התמרות הראשונות אינן בעולם (ערש"י ותוס') — אמר רבי אמי: אם יש בתמרה האחרונה שוה פרוטה מקודשת [שסובר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה], ואם לאו אינה מקודשת [שהתמרות הראשונות נעשו מלוה משאכלתן, והמקדש במלוה אינה מקודשת]. ומבואר בגמרא (עפ"י רש"י ותוס' ועוד) שלדעת האומר מעות קדושין שלא חלו — מתנה הן ואינן חוזרים, אפילו אם אין שוה פרוטה באחרונה אלא בכולן — מקודשת, שאין התמרות הראשונות מלוה. (כן אמר רבא. וכתבו התוס' שכך סוברים רב ושמואל).

א. הלכה כרבי אמי (רי"ף).

ב. יש מי שסובר [דלא כהרמ"ה וכמשמעות רש"י ותוס'] שאפילו גמר כל דבריו קודם שקיבלה התמרות — אינן מצטרפות, לפי שחילקן זו מזו. (עפ"י ר"י — מובא בטור אה"ע לא.

וכנראה אין זה ר"י מבעלי התוס'. יש"ש).

וכל זה לרבי שמעון אבל לדברי רבי, גם אם אמר 'בזו, בזו, או 'בזו ובזו... או 'בזו ועוד בזו... ולא אמר 'התקדשי' בכל אחת ואחת — נידון כקידושין נפרדים בכל תמרה ותמרה בנפרד, ואם יש שוה פרוטה באחת מהן — מקודשת. (ע"ע בפירוט שיטות התנאים במשמעות הלשונות, בשבועות לח).

א. יש סוברים שאפילו לרבי אין דנים לשונות אלו כפרטים אלא לחומרא, אבל יש להחמיר

שמה הם לשונות כלליים, ואם יש בכולן שוה פרוטה והן בעין — צריכה גט. (עריטב"א).

ב. הריא"ז פסק [דלא כהרמב"ם רי"ף ר"ן ועוד], ש'בזו ובזו... — יש להחמיר שלשון פרט

היא, ואם אין אחת מהן שוה פרוטה וקיבלה קידושין מאחר — צריכה ממנו גט. וכן דעת

מהרש"ל להחמיר. וע"ע שו"ת מהרי"ט ח"א סה; אבני נזר אה"ע קיט,א.

ג. 'התקדשי לי באלו' — אמר רבא, וכן תניא כוותיה: אפילו אוכלת מיד — מקודשת אם יש בכולן שוה

פרוטה, כי כולן ניתנו לה בתורת קדושין ואין כאן מלוה, (שהרי הקנה לה את כולן לאחר גמר דיבורו).

א. נראה שיכולה האשה לחזור בה מהקדושין כל עוד לא נתן לה את כולן. ואפילו כבר קיבלה

שוה פרוטה בקמייתא. (עפ"י תורי"ד. וע"ש שאם יש שוה פרוטה בתמרה ראשונה מקודשת מיד

ובלבד שישלים. ואעפ"כ מבואר שיכולה לחזור כל עוד לא השלים כולן).

ב. הריא"ז כתב לחלק [שלא כנראה מרש"י ושאר מפרשים]: אם ייחד כל התמרים והניחן ואמר

'התקדשי לי באלו', אפילו היתה אוכלת אחת אחת, אם יש בכולן שוה פרוטה —

מקודשת. אבל אמר 'התקדשי לי בכל התמרות שאתן לך' ואכלה ראשונה ראשונה — אינן

מצטרפות, ואעפ"י שדיבורו נגמר לפני שאכלה.

דף מז

צג. א. מי שנתן הלואה לאשה ועדיין לא הוציאה המעות עד שקידשה בהן — האם היא מקודשת? ומה הדין

בקניית קרקע בכגון זה?

ב. אמר לאשה 'התקדשי לי במנה' ונתן לה דינר, או נתן לה מנה חסר דינר — האם היא מקודשת? ומה

הדין בקניית קרקע בכגון זה?

ג. 'התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך' — מה הדין כאשר הפקדון קיים וכאשר הוא נגנב או שאבד,

מקצתו או כולו?